

AZ ANTHROPOLOGIAI KÖZLEMÉNYEK 33 ÉVFOLYAMA

Eiben Ottó

Eötvös Loránd Tudományegyetem Embertani Tanszéke, Budapest

EIBEN, O. G.: The 33 Volumes of the „Anthropologiai Közlemények”. *The Anthropological Section of the Hungarian Biological Society (which functions as the Hungarian Anthropological Society) had its 250th meeting on 8th June, 1987. This jubilee offered an occasion for the Editor of the only Hungarian anthropological journal Anthropologiai Közlemények (cca Anthropological Communications) to give an overview on the journal published from 1953. During the 33 years in question the journal was published in 33 volumes, in 5850 pages. The 33 volumes contain 718 works of 310 authors; among them 193 authors were Hungarian and 117 were foreign ones. These latter authors came from 16 European, 3 North- and/or Latin-American, and 2 Asian countries. The thematic distribution of the papers published shows a colourful picture. Primatology, hominid evolution, palaeoanthropology (including palaeodemography, -pathology, -serology, -chemistry, -stomatology), ethnogenesis, archaeological aspects, etc. were represented by 95 papers in 1207 pages (20.6% of the total size of the 33 volumes); physical anthropology of living populations (including races, growth and development, aging, biodemography, social anthropology, etc.) 178 papers in 1954 pages (33.4%); human population genetics 56 papers in 587 pages (10.0%); morphology and methodological problems 45 papers in 502 pages (8.6%). There were published papers on science-organization and science-policy (23 papers in 174 pages, 3.0%), bibliographies and a subject index (15 publications in 303 pages, 5.2%), 200 book reviews (in 180 pages, 3.1%), etc.*

The Anthropologiai Közlemények gives a real and fair picture about the results of the Hungarian physical anthropology/human biology.

Key word: Anthropologiai Közlemények.

A Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának 250. szakülése jó alkalmat kínált arra, hogy a magyar antropológiai folyóirat, az *Anthropologiai Közlemények* eddig megjelent 33 évfolyamát is áttekintsük. Az első 15 évfolyamról közel 20 éve ugyan megjelent egy rövid értékelés (Nemeskéri – Eiben 1968. *Anthrop. Közl.* 12; 3–4.), a jubileumi szakülés azonban újabb értékelést kívánt. Amikor erre vállalkoztunk, utalni kívántunk a történelmi előzményekre is.

Amikor Török Aurél az akkor induló magyar antropológia eredményes működésének létfeltételeit felvázolta, antropológiai intézet és gyűjtemény létesítése, antropológiai társaság szervezése mellett harmadikként, de nem kevésbé hangsúlyozottan, *antropológiai folyóirat* megindítását sürgette. Ezt ő 1882-ben meg is valósította. „*Anthropologiai Füzetek*” című vállalkozása azonban csak egy kötetet élt meg. Bartucz Lajos 1923-ban „*Antropológiai Füzetek*” címmel újra elindította a lapot, de ez a próbálkozás is csak néhány, rendszertelen időközökben megjelent füzetet eredményezett. A MTA Biológiai Osztálya támogatásával 1952-ben megalakult Magyar Biológiai Társaság, és annak Embertani Szakosztálya létesítésével függött össze a hazai biológiai folyóiratok (újra)indítása. Kezdetben a *Biológiai Közlemények* részeként, „*Pars Anthropologia*” (1953–56) címmel, mindössze évi 5 ív terjedelemben indult a lap, majd 1957-től „*Anthropologiai Közlemények*” címmel, önállóan, évi 12 ív terjedelemben jelenik meg, az Akadémiai Kiadó kiadásában, a MBT Embertani Szakosztálya gondozásában. (Ez abban nyilvánul meg, hogy az Embertani Szakosztály tagjaiból – az MTA Biológiai Osztálya felkérése alapján – alakul a Szerkesztőbizottság. A szerkesztőt az MTA Biológiai Osztálya bizza meg.)

Az alapító-szerkesztő Malán Mihály professzor 1953-tól haláláig irányította a folyóirat munkálatait; 1968 és 1976 között Nemeskéri János volt a szerkesztő. Malán professzor 1965-ben kérte fel Eiben Ottót a technikai szerkesztői munkák elvégzésére, aki ezt a feladatot Nemeskéri János szerkesztősége idején is elvégezte, majd 1977-ben átvette a szerkesztést is.

Az Anthropologiai Közlemények több fontos *funkciónak* tesz eleget. Ez az egyetlen magyar folyóirat a szakmában, így – elsősorban a fiatal kollégáknak – fontos publikációs lehetőség. A szakosztályi ülések adta alkalmakon túl vitafórum, nemcsak az antropológusoknak, de a rokonszakmák képviselőinek is. Az angol nyelvű Abstract-ok, a kétnyelvű táblázatok és ábrák, és ezáltal az egyre jobb nemzetközi publicitása révén a lap fontos információ-hordozó. Nemzetközivé váló folyóiratunkat a nagy nemzetközi referáló folyóiratok figyelemmel kísérik, rendszeresen referálják. A lap többször betöltötte a szimpóziumi „Proceedings” szerepét is (lásd az 5., 24., 26. és 30. kötetet). Fontos funkciója lapunknak, hogy kialakította és ápolja a szakmai magyar nyelvet.

Az Anthropologiai Közlemények *terjedelme* ma elméletileg évi 12 nyomdai ív (192 oldal), amely azonban az évek során a gyakorlatban 104 és 304 oldal között változott. (A Biol. Közl. Pars Anthropologia füzetei mindössze 70–88 oldalon jelentek meg.) Az első köteteket 1–2. és 3–4. füzet jelzéssel, rendszerint évenként kétszer adták ki; az utóbbi időben 1. és 2. füzet jelzéssel, legtöbbször azonban 1–2. összevont füzet formájában, egy kötetben jelennek meg. A folyóirat köteteit 400 példányban nyomtatják ki, a szerzők 100 db különnyomatot kapnak.

A most tárgyalt eddigi 33 évfolyam összesen 5850 oldal terjedelmet tesz ki, amelyből 5552 oldal a nyomtatott szövegoldal (ideértve a belső címlapokat, tartalomjegyzékeket, üres oldalakat is), 284 oldal a táblamelléklet és 14 oldal leporello.

Az Anthropologiai Közlemények 33 kötetében 310 szerzőt találunk. Ezek közül 193 magyar (111 önálló vagy első szerző és 82 társszerző) és 117 külföldi (68 első szerző és 49 társszerző). A külföldi szerzők országok szerinti megoszlása a következő: Anglia (2 szerző), Ausztria (2), Belgium (12) Csehszlovákia (14), Franciaország (7), Görögország (1), Hollandia (3), Jugoszlávia (4), Lengyelország (5), NDK (5), NSZK (4), Olaszország (3), Románia (3), Svájc (2), Svédország (2), Szovjetunió (5); Európán-külvüli országok: Amerikai Egyesült Államok (10), Kanada (9), Kuba (7); India (14), Vietnam (3).

Az Anthropologiai Közlemények *tematikája* igen gazdag. Az említett 310 szerző 718 munkát publikált. Az alábbi áttekintésben a témák mellett a megjelent tanulmányok száma és össz-oldalterjedelmük olvasható.

Primatológia	1/ 11	Humán genetika	19/189
Hominid evolúció	10/ 73	Populációgenetika	35/383
Paleoantropológia	53/788	Klinikai genetika	2/ 15
Paleodemográfia	3/ 57		
Paleopatológia	10/ 75	Morfológia	26/330
Paleoszterológia	3/ 33	Módszertan	19/172
Paleokémia	3/ 44		
Paleostomatológia	3/ 35	Tudománytörténet	17/127
Ethnogenezis	3/ 27	Tudománypolitika	6/ 47
Leletkataszter	1/ 24		
Régészet	5/ 40	Bibliográfia	14/274
		Tárgymutató	1/ 29
Etnikai antropológia	15/266	Nekrológok	29/ 59
Rasszok antropológiája	4/ 36	Köszöntések	14/ 33
Növekedés – érés	88/997	Hírek	34/ 70
Testalkat	35/287	Beszámolóok	25/111
Testösszetétel	13/106		
Életkorok antropológiája	2/ 41	Könyvismertetések	200/180
Fiziológia	5/ 68		
Fogászati antropológia	9/ 92	Kongresszusi megnyitók, zárszavak	4/ 6
Szociál-antropológia	1/ 6		
Biopszichológia	2/ 20	Hirdetések	11/ 18
Biodemográfia	4/ 35	Corrigenda	1/ 1

Amint ebből a felsorolásból kitűnik, a primatológia és a hominid evolúció témakörét – tudományos fontosságához képest csekély számú – csupán 11 dolgozat képviseli. A paleoantropológia vizsont – ideértve az összes részdiszciplínákat is – jelentős számú dolgozattal és jelentős terjedelemben (75 dolgozat 1032 oldalon) szerepel. Ez a „paleo”-témakör 95 dolgozatával, 1207 oldal terjedelmével az Anthropológiai Közlemények 33. évfolyamának 20,6%-át teszi ki.

Az élő népeiségre vonatkozó antropológiai vizsgálatokról beszámoló dolgozatok száma 178, terjedelmük 1954 oldal, a 33 évfolyam 33,4%-a. Ha ehhez hozzávesszük a humán/populációgenetikai témákat is, 56 dolgozattal, 587 oldal terjedelemben, mindez együtt már az összterjedelem 43,4%-át teszi ki. Ezt az arányt jónak ítéltjük.

A 45 morfológiai, illetve módszertani dolgozat 502 oldalnyi terjedelemben 8,6%-ot ad. Fontosak a tudománytörténeti, illetve tudománypolitikai írások (23 dolgozat 174 oldal) mintegy 3,0%-nyi részese dúsúkkal.

Hasznosnak segítik a kutatómunkát a hazai antropológia és a rokonszakterületek rendszeresen közölt bibliográfiái, illetve egy-egy elhunyt kolléga munkásságának bibliográfiái jegyzéke, valamint a folyóirat első 25 kötetének tárgymutatója. Ezek az összeállítások 303 oldal terjedelemben jelentek meg, és az összterjedelem 5,2%-át teszik ki.

Említést érdemelnek a könyvismertetések is: 41 alkalommal kerekén 200 művet ismertettünk a lap 33 kötetében 180 oldalon, 3,1% terjedelemben.

Mindezek a *számszerű adatok*, valamint az Anthropológiai Közleményekben publikált dolgozatok *szakmai színvonala* (amely összességében egyre javuló tendenciát mutat) – úgy véljük – megfelelő, reális képet ad a hazai antropológiai/humánbiológiai kutatásokról. Ugyanakkor sajnálattal kell megállapítani, hogy folyóiratunk megjelenésének anyagi és technikai feltételei egyre romlanak. Az Akadémiai Kiadó, az MTA Biológiai Osztályának hozzájárulásával (de anélkül, hogy akár a Kiadó, akár az Osztály folyóiratunk Szerkesztőbizottságával vagy szerkesztőjével előzetesen erről tárgyalt volna) az 1987. és 1988. évi köteteket összevonta egy évnnyi terjedelemben. (Innen a jelen 31. kötet 1987/88. évjelzése.) Ez természetesen érzékenyen érinti szakmánkat. A jövőben mind a Szerkesztőbizottságnak, mind a Kiadónak, mind pedig a szerzőknek mindent el kell követniük annak érdekében, hogy az Anthropológiai Közlemények fennmaradjon, híven betölthesse fent vázolt funkcióját, és reális képet adjon a magyarországi antropológiai/humánbiológiai kutatások eredményeiről.

*

A Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának 1987. június 8-i, 250. szakülésén elhangzott előadás; *közlésre beérkezett*: 1987. június 10-én.

A szerző címe: Dr. Eiben Ottó
Mailing address: ELTE Embertani Tanszék
H-1088 Budapest, Puskin u. 3.
Hungary

